

Soạn bài Tấm Cám (truyện cổ tích) - Ngữ văn lớp 10

Câu 1. Phân tích diễn biến truyện để thấy mâu thuẫn giữa Tấm và mẹ con Cám đã diễn ra như thế nào (lưu ý các đoạn kể về cái yếm đỏ, con bống, thử giày, cái chết của Tấm, chim vàng anh, chiếc khung cửi).

Trả lời:

- Câu chuyện được diễn biến qua 2 chặng chính:

+ Chặng 1: Tấm ở với dì ghẻ.

+ Chặng 2: Tấm trở thành Hoàng hậu đến hết truyện.

- Chặng 1: Tấm ở với dì ghẻ.

+ Cái yếm đỏ - mâu thuẫn quyền lợi vật chất.

Tấm chăm chỉ, còn Cám lười biếng, lừa chị để lấy giỏ tép về lĩnh dải yếm đỏ. Hành động của Cám chứng tỏ mâu thuẫn về quyền lợi vật chất giữa những người con trong gia đình – con của dì ghẻ luôn được chiều chuộng, thiên vị, được mẹ dành cho những của ngon, đồ tốt còn con riêng lại chịu cảnh làm lưng, vất vả nhưng không được hưởng quyền lợi.

+ Con cá bống - mâu thuẫn quyền lợi tinh thần.

Là người bạn duy nhất chia sẻ buồn vui với Tấm trong gia đình, nhưng lại bị mẹ con Cám giết thịt. Họ không muốn cho Tấm có một người bạn nào, không cho cô được hưởng một chút hạnh phúc, thú vui tinh thần nào.

+ Đi xem hội – mâu thuẫn quyền lợi tinh thần.

Nhà vua mở hội, đáng ra Tấm cũng được đi xem nhưng mẹ dì ghẻ lại bày kế hành hạ, không cho Tấm đi. Những người dì ghẻ cay độc không bao giờ muốn cho con riêng của chồng được thanh thoi, vui vẻ dù là một giây phút nhỏ nhoi.

+ Thử giày- mâu thuẫn cả về vật chất và tinh thần.

“Chuông khánh còn chả ăn ai, nữa là mảnh chĩnh vút ngoài bờ tre”.

-> Câu nói cho thấy sự khinh bỉ của dì ghẻ, vừa coi thường nhân phẩm của Tấm vừa nhằm chê bai sự không xứng đáng của cô.

⇒ Chặng 1 đã phản ánh mâu thuẫn xoay quanh quyền lợi vật chất và tinh thần trong cuộc sống gia đình thường ngày.

Soạn bài Tấm Cám (truyện cổ tích) - Ngữ văn lớp 10

- Chặng 2: Tấm trở thành Hoàng hậu đến hết truyện.

+ Cái chết của Tấm:

Tấm về giỗ cha, bị dì ghẻ âm mưu chặt cây ngã xuống ao mà chết với mục đích đưa Cám vào làm Hoàng hậu. Mâu thuẫn được đẩy lên cao trào khi nguy hại đến tính mạng của Tấm, mẹ con Cám quyết tranh giành quyền lực đến cùng.

+ Chim vàng anh:

Là con vật nhà vua quý mến nhưng bị Cám giết thịt. Họ quyết tâm không để lại mầm mống liên quan đến Tấm.

+ Cây xoan:

Là nơi vua yêu thích để hóng mát nhưng cũng bị chặt làm khung cửi.

+ Khung cửi:

Cất lên tiếng nói của Tấm về nỗi uất ức nhưng cũng bị Cám đem đốt ra tro.

⇒ Chặng 2 phản ánh mâu thuẫn cao hơn, đó là về quyền lợi xã hội.

Nhìn chung, ở tác phẩm này mâu thuẫn bao trùm là mâu thuẫn giữa cái thiện và cái ác trong xã hội.

Câu 2: Phân tích từng hình thức biến hóa của Tấm. Quá trình biến hóa của Tấm nói lên ý nghĩa gì?

Trả lời:

- Tấm có 4 lần biến hóa:

+ Lần 1: Chim Vàng Anh

Chim vàng anh là loài chim cao quý, có giọng hót hay có lẽ vậy mà Tấm đã hóa kiếp thành con chim để được quần quýt bên vua. Cũng chính vàng anh đã hót máng Cám để trút nỗi hận.

+ Lần 2: Hai cây xoan

Một lần nữa bị hãm hại, nhưng Tấm không từ bỏ, nàng hóa thân vào hai cây xoan xanh mát và lại chiêu được ý vua.

Soạn bài Tấm Cám (truyện cổ tích) - Ngữ văn lớp 10

+ Lần 3: Khung cử

Lần biến hóa này là do Cám làm nên, chặt cây làm khung cử nhưng Cám lại bị Tấm dọa cho một phen hú vía.

+ Lần 4: Quả thị

Đây là lần hóa thân cuối cùng, mang lại cái kết có hậu cho cuộc đời Tấm. Đây cũng là chi tiết mang tính thẩm mỹ cao. Quả thị rất gần gũi với mỗi người dân Việt, hơn thế nó mang trong mình hương thơm dịu ngọt, mang lại cảm giác vô cùng dễ chịu. Tấm bước ra từ quả thị như một lời tuyên bố về sự trường tồn vĩnh cửu của cái thiện.

Bốn vật mà Tấm hóa thân đều là những vật bình dị, gần gũi quen thuộc với mỗi người dân Việt Nam. Ở đây có sự hóa thân từ xa tiến đến gần, từ bên ngoài vào bên trong, từ xa đến gần gũi với con người.

- Ý nghĩa của quá trình biến hóa:

+ Thể hiện sức sống, sự trỗi dậy mãnh liệt của Tấm cũng như của cái thiện trước cái ác.

+ Đó là sức mạnh, sự trường tồn vĩnh cửu của cái thiện trước cái ác.

Câu 3: Anh (chị) suy nghĩ như thế nào về hành động trả thù của Tấm đối với Cám?

Trả lời:

- Xét về góc độ đạo đức: Hành động của Tấm có phần trái với bản chất hiền lành, lương thiện. Tuy nhiên, đây là hành động trả thù xứng đáng cho những con người độc ác, vô nhân trong xã hội.

- Xét về vấn đề thể loại: Hành động trả thù của Tấm đã thể hiện đúng yêu cầu thể loại về truyện cổ tích.

Câu 4: Bản chất của mâu thuẫn và xung đột trong truyện (Tấm và mẹ con Cám đại diện cho các lực lượng đối lập nào, trong gia đình hay ngoài xã hội)?

Trả lời:

- Bản chất của mâu thuẫn và xung đột:

+ Mâu thuẫn gia đình: nguyên nhân là do vấn đề thừa kế gia sản, những quyền lợi vật chất của các thành viên gia đình.

Soạn bài Tấm Cám (truyện cổ tích) - Ngữ văn lớp 10

+ Mâu thuẫn xã hội: thiện >< ác: nguyên nhân do xung đột giữa các lực lượng đối lập trong xã hội nhằm khẳng định quyền lợi và địa vị mới.

LUYỆN TẬP

Căn cứ vào định nghĩa truyện cổ tích ở bài “*Khái quát văn học dân gian Việt Nam*” và mục *Tiểu dẫn* của bài này, hãy tìm trong Tấm Cám những dẫn chứng để phân tích, làm rõ các đặc trưng của truyện cổ tích thần kì.

* Các đặc trưng của truyện cổ tích thần kì:

- Có các yếu tố thần kì (tiên, Bụt, sự biến hóa thần kì, những vật có phép màu,...).
- Kết cấu: nạn nhân phải trải qua nhiều hoạn nạn nhưng cuối cùng cũng tìm được hạnh phúc, sự công bằng.

* Phân tích:

- Các yếu tố thần kì trong truyện “Tấm Cám”:

+ Các nhân vật thần kì:

Bụt – chính là Phật, có phép lực vô biên, hiền từ..

Tấm – sự biến hóa thần kì thông qua những lần bị giết

+ Các vật thần kì:

Con gà: biết nói, biết bói xương cho Tấm.

Chim sẻ: biết nhặt riêng thóc và gạo.

Xương bồng: biến thành quần áo đẹp, đôi giày và con ngựa đẹp.

Chim vàng anh: do Tấm hóa thân, biết hót lời đe dọa Cám, biết làm vui lòng vua.

Hai cây xoan: biết vươn mình che mát cho vua.

Khung cửi: biết chửi rửa Cám.

Quả thị: bên trong là một cô Tấm, hằng ngày chui ra chui vào.

Soạn bài Tấm Cám (truyện cổ tích) - Ngữ văn lớp 10

⇒ Các yếu tố thần kì trên thường được xuất hiện trong truyện cổ tích, mang những phép lạ; ẩn chứa bên trong sức mạnh phi thường có thể giúp đỡ những người nghèo khổ, đồng thời làm cho câu chuyện cổ tích trở nên li kì, hấp dẫn người đọc hơn.

- Kết cấu:

- + Tấm phải trải quan hoạn nạn từ khi ở chung với dì ghẻ đến khi trở thành Hoàng hậu.
- + Khi ở với dì ghẻ thì bị bắt làm lụng vất vả, chịu lời cay nghiệt, thua thiệt so với Cám.
- + Khi trở thành Hoàng hậu lại bị giết hại vô cùng tàn độc, phải trải qua 4 lần biến hóa để có thể tồn tại.
- + Nhưng đến cuối cùng lẽ phải, cái tốt cũng chiến thắng. Cái kết thể hiện được ước mơ cháy bỏng của nhân dân lao động về hạnh phúc gia đình, về lẽ công bằng xã hội.